

ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Διὰ τοῦ αὐτοῦ διατάγματος ἐπέτρεπεν εἰς μόνους τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ δόγματος τούτου νὰ ἐπονομάζωνται καθολικοὶ χριστιανοί, προσεπαγόγετος ἐπὶ λέξεως τάδε: «Καὶ ἐπειδὴ κρίνομεν ἦτι πάντες οἱ λοιποὶ εἶναι τυφλοὶ καὶ μωροί, στιγματίζομεν αὐτοὺς διὰ τοῦ μυσσαροῦ ὀνόματος τῶν αἰρετικῶν καὶ ἀπαγορεύομεν εἰς τὰς συνελεύσεις αὐτῶν νὰ σφετερίζωνται τὸ σεβαστὸν τῆς Ἐκκλησίας ὄνομα. Παρεκτὸς δὲ τῆς θείας δίκης, οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς ἀσπηρὰς τιμωρίας τὰς ὁποίας ἡ ἀρχὴ ἡμῶν, ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας καθοδηγουμένη, θέλει κρίνει εὐλογον νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς». Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ διατάγματος τούτου ὁ Θεοδοσίος ἐπεχείρησε πρὸ πάντων νὰ ἀνορθώσῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐν τῇ βασιλευσίᾳ τῶν πόλεων. Ἐπὶ Οὐάλεντος ὁ ἀρειανισμὸς εἶχε καταστήσει παντοδύναμος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶχεν ἀφαιρέσει ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἀπάσας αὐτῶν τὰς ἐκκλησίας, παραδοὺς αὐτὰς εἰς τοὺς ἀρειανούς, καὶ ἔπραξε τοῦτο διὰ δεινοτάτων βιαιοπραγιῶν. Οἱ ὀρθόδοξοι ἐν τούτοις, εἰ καὶ μὴ δυνάμενοι οὕτω νὰ τελῶσι δημοσίᾳ τὰ τῆς λατρείας αὐτῶν, ὄντες ὅμως πολυάριθμοι, ἐσκέφθησαν, ἅμα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐάλεντος, νὰ προχειρίσωσιν ἀρχιερεᾶ ἄνδρα περιφανῆ, εὐγλωττον καὶ ἐν γένει ἐπιτήδειον διὰ τῆς πολυμαθείας καὶ τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ νὰ ἀνταγωνισθῇ γενναίως κατὰ τῆς ἀκμαζούσης ἔτι ἑτεροδοξίας. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἐκάλεσαν τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, ὅστις, προθύμως προσελθὼν, ἤρχισε νὰ τελῇ τὰ τῆς θείας λατρείας καὶ νὰ διδάσκῃ λαμπρῶς περὶ Ἀγίας Τριάδος κατὰ τὸ ἐν Νικαίᾳ σύμβολον, ἐντὸς μικροῦ τινος παρεκκλησίου καλουμένου τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἐπὶ τῇ προσδοκωμένῃ ἀναστάσει τοῦ καταδιωκομένου δόγματος. Μετ' οὗ πολὺ ἡ εὐγλωττία αὐτοῦ καὶ ἡ ἀρετὴ ἐλλυσαν εἰς τὸ ναῖδριον τοῦτο ἀπειρον λαοῦ πλήθος, πρὸς μέγα τῶν ἀρειανῶν σκάνδαλον, οἵτινες ἠγωνίσθησαν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ διώξωσι τὸν Γρηγόριον ἐκ τῆς πρωτεύουσας. Ἀλλὰ τὸ προμνημονευθὲν διάταγμα τοῦ Θεοδοσίου ἐματαίωσεν ἀπάσας ἐκείνας τὰς προσπάθειας, διότι ὁ βασιλεὺς, ἐκβαλὼν ἀμέσως τὸν ἀρειανὸν ἐπίσκοπον Δημόφιλον, ἐνεχείρισε τὸν θρόνον εἰς τὸν Γρηγόριον καὶ διὰ στρατιωτικῆς παρατάξεως ἐγκαθίδρυσεν αὐτόν, εἰ καὶ ἄκοντα, εἰς τὸν ναὸν τῆς μητροπόλεως (1). Ἀξιομνημόνευτος δὲ ὑπῆρξεν ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡμέρα θριάμβου διὰ τοὺς μὲν, ἀρῶν καὶ τρόμου διὰ τοὺς δὲ καθ' ἣν ὁ Θεοδοσίος, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν ταγματῶν αὐτοῦ, καθωδήγησε τὸν μακάριον ἄνδρα εἰς τὸν πρωτεύοντα ναόν, τὸν ὁποῖον μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης κατεῖχον οἱ ἀρειανοί. Ἡ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καθιερωθεῖσα τὸ πρῶτον ἀνεξίτητος εἶχεν ἀρχίσει ἔτι ζῶντος αὐτοῦ νὰ παραβιάζεται προῖόντος δὲ τοῦ χρόνου ὅλως ἐξέλιπεν ἕνεκα τῶν παθῶν τὰ ὁποῖα διήγειρεν ἡ μεταξὺ τῶν δύο δογμάτων ἀλή· οἱ ἀρειανοὶ ἔπασχον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων ὅτι ἄλλοτε κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἔδρασαν· ἡ δὲ πράξις ἐκείνη τοῦ Θεοδοσίου, ἣτις κατὰ τὸν Γρηγόριον ὁμοίωσεν ἐκπόρθησίν τινα καὶ ἄλλωσιν, ἐθεωρήθη ὑφ' ὄλων τῶν πιστῶν ὡς ὁ κάλλιστος καὶ ἀγιώτατος τῶν θριάμβων.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος δὲν κατεγράσθη τὴν νίκην ταύτην καὶ τὴν ἰσχυρὰν τοῦ Θεοδοσίου προστασίαν, ἀλλ' ἀναδειχθεὶς πρῶτος πρὸς τοὺς ἀρειανούς ἠγωνίσθη νὰ προσελκύσῃ αὐτοὺς διὰ πειθοῦς, οὐχὶ διὰ βίας. Πλήν τούτου, διατηρῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐν Κων-

(1) Ἦτοι τὸν ναὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας (ἢ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθείσης σοφίας), λέγει δ' αὐτὸν μητροπολιτικόν, διότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἐλέγχετο ἔτι τότε πατριάρχης, ἵνα καλέσῃ αὐτόν πατριαρχικόν, ὡς ἐγένετο ὕστερον· ὁ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ὠνόμασεν αὐτόν «Μέγαν ναόν».

